

УДК 671.121

DOI <https://doi.org/10.32782/2415-8151.2025.35.18>

ДИЗАЙН ПРИКРАС, АКСЕСУАРІВ ТА ЮВЕЛІРНИХ ВИРОБІВ З РІЗНИХ МАТЕРІАЛІВ: ЕКОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Герасименко Олена Дмитрівна¹, Приходько-Кононенко Ірина Олександрівна²,
Кротова Тетяна Федорівна³, Єжова Ольга Володимирівна⁴,
Чуботіна Ірина Михайлівна⁵, Четверик Анастасія Романівна⁶

¹ доктор філософії, доцент, доцент кафедри мистецтва та дизайну костюма,
Київський національний університет технологій та дизайну, Київ, Україна,
e-mail: gerasymenko.od@knu.edu.ua, orcid: 000-0001-8566-7215, Scopus: 57474366800

² кандидат технічних наук, доцент, докторант кафедри моди та стилю, Київський
національний університет технологій та дизайну, Київ, Україна,
e-mail: IrinPrioryLD@gmail.com, orcid: 0000-0002-7687-9336

³ доктор мистецтвознавства, професор, професор кафедри мистецтва та дизайну костюма,
Київський національний університет технологій та дизайну, Київ, Україна,
e-mail: krotova_t@ukr.net, orcid: 0000-0003-2282-0029, Scopus: 57221108035

⁴ доктор педагогічних наук, кандидат технічних наук,
професор, професор кафедри графічного дизайну,
Київський національний університет технологій та дизайну, Київ, Україна,
e-mail: ovezhova70@gmail.com, orcid: 0000-0002-5920-1611, Scopus: 57200291293

⁵ доктор філософії, старший викладач кафедри мистецтва та дизайну костюма,
Київський національний університет технологій та дизайну, Київ, Україна,
e-mail: chubotina.im@knu.edu.ua, orcid: 0000-0001-8436-0086

⁶ магістр кафедри мистецтва та дизайну костюма,
Київський національний університет технологій та дизайну, Київ, Україна,
e-mail: nastena.chetverik.02@gmail.com, orcid: 0000-0003- 4241-1636

Анотація. Мета – проаналізувати творчість сучасних екологічних брендів прикрас, аксесуарів і ювелірних виробів, а також виявити основні підходи екологічності в дизайні прикрас, аксесуарів і ювелірних виробів.

Методологія. Застосовано аналітичний метод, використано візуально-аналітичний, системно-структурний і порівняльний аналіз.

Результати. Проведено аналіз літературних джерел, пов'язаних із виготовленням безпечних для навколишнього середовища прикрас і ювелірних виробів. Описано сучасні методи та підходи у створенні екологічних прикрас. Розглянуто й охарактеризовано творчість сучасних вітчизняних і закордонних брендів, які створюють екологічні прикраси. Визначено, що кількість українських виробників екологічних ювелірних прикрас значно менша порівняно із закордонними виробниками. На основі аналізу виробів існуючих брендів, які створюють екологічні прикраси, виявлено основні аспекти екологічності: використання перероблених дорогоцінних металів, вторинної переробки сміття від електроприладів, повторне використання коштовного каміння, альтернативних матеріалів у сучасних прикрасах, а саме: пластику, культивованих діамантів і екологічно вирощених перлин, перероблення старих речей тощо. Усе це допомагає збереженню навколишнього середовища завдяки зменшенню витрат і мінімізації будь-якого шкідливого впливу, пов'язаного з видобутком алмазів, коштовного каміння та дорогоцінних металів, а також утилізацією сміття.

Наукова новизна. Виявлено та проаналізовано зв'язок художніх елементів у дизайні ювелірних прикрас з екологічною філософією брендів. Уведено в науковий обіг сучасні екологічні прикраси, створені вітчизняними та закордонними майстрами.

Практична значущість. Матеріали даного дослідження можна використувати під час розроблення екологічних прикрас, також вони можуть бути практичним підґрунтям підготовки дизайнерів прикрас і ювелірних виробів. На основі проведених досліджень розроблено колекцію прикрас із використанням техніки апсайклінг.

Ключові слова: дизайн, апсайклінг, ювелірний виріб, прикраса, предметний дизайн, екологічність, екологічні матеріали, метал, срібло, золото, коштовне та напівкоштовне каміння, пластик, нефрит, бренд, аксесуар, сувенір, національна культура, національна символіка, переробка матеріалів, повторне використання, колекція.

ВСТУП

З кожним роком тема екології та збереження навколишнього середовища стає все більше затребуваною та проникає в усі сфери життя, починаючи від побутових речей до виробів високої моди. Нині все більше споживачів звертають увагу на екологічний аспект щодо створення одягу, тому інформація із цього питання є поширеною, тоді як проектування прикрас, аксесуарів і ювелірних виробів, які б завдавали мінімальної шкоди навколишньому середовищу, тільки набирає попиту й не є таким поширеним, але не менш важливе. Це пов'язано з тим, що природні матеріали, з яких виготовляють прикраси та ювелірні вироби, як-от метали: золото, срібло, платина, коштовне каміння (діаманти, рубіни, сапфіри тощо) та напівкоштовне каміння, є вичерпним джерелом, їх видобуток, транспортування й обробка є шкідливими як для навколишнього середовища, так і особисто для людини. Тому закономірно, що все більше брендів починають використовувати екологічні методи для створення різноманітних прикрас і ювелірних виробів, а саме: вторинну переробку металу; використання каміння, що було вироблено в лабораторіях; переробку вживаних прикрас, які є застарілими, а також мають прозорий шлях виготовлення, що сприяє збільшенню довіри споживачів і попиту на такі прикраси.

АНАЛІЗ ПОПЕРЕДНІХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Нині існує багато наукових праць, які висвітлюють питання створення та використання екологічних виробів, їхні особливості, переваги та недоліки. Але лише декілька з них присвячені розробленню екологічних прикрас і ювелірних виробів.

Й.Л. Феттоліні у своїй праці [11] розглядає нові споживчі тенденції у створенні ювелірних виробів, прикрас також, а саме індивідуальність та повагу до довкілля, що передбачає стратегію сталого розвитку, яка враховує весь ланцюжок поставок, від видобутку металів до пакувальних матеріалів. Автор наголошує на важливості роботи зі сертифікованими матеріалами, а також відстеження коштовного каміння та металів до впливу процесів очищення, плавки, полірування тощо. У своїй роботі Й.Л. Феттоліні проводить тематичні дослідження творчості міжнародних ювелірних дизайнерів (Арабель Лебрусан, Ліа Терні, Йоан Гоміс та інші) та брендів (Tejen, Jaime Labro, Fluid Jewellery тощо), які розпочали створення прикрас і ювелірних виробів згідно з етичними принципами та відповідальністю. Так, наприклад, Арабель Лебрусан у своїх виробках використовує лише перероблене срібло, а Хелен Естіон створює прикраси за допомогою вторинної переробки сміття від електроприладів [11].

Тему перетворення електронних відходів на витвори екомистецтва шляхом вторинної переробки розглядають Л. Ліу та С. Рамакрішна у праці [14]. Автори відзначають, що в доповіді ООН «Нове кругове бачення електроніки» наголошується, що у світі виробляється до 50 мільйонів тон електронних відходів на рік, проте офіційно лише 20% із них переробляється, а решта 80% або потрапляють на звалища, або переробляються неофіційно. Вони запропонували перетворювати електричні відходи на прикраси й артоб'єкти, як робить, наприклад, відомий індійський скульптор і дизайнер ювелірних прикрас Вішунаф Давангере Маллабаді [14].

Практичні поради щодо створення каблучок та інших прикрас із різноманітних

матеріалів: з банок з-під напоїв, масивного браслета на велосипедному ланцюжку, ремня з кільцем, браслета на блискавці, штампованих пластикових сережок, можна знайти у книзі [18]. Авторка книги Л. Петерсон дає практичні поради, які супроводжуються покроковими фотографіями з докладними інструкціями, що дозволяють відтворити її дизайн або використовувати методи, щоб інтерпретувати вироби у власному стилі.

У статті [22] розглянуто можливість створення прикрас із морських мушель таким чином, щоб вони були привабливими для покупця і водночас відповідали цілям сталого розвитку, як на етапі підготовки, так і після виробництва. Автори статті зазначають, що такі прикраси відкривають можливості та потенціал для розвитку виробництва прикрас і аксесуарів, аналізують можливості виготовлення серії прикрас із морських мушель і пропонують модель упровадження покращених мікропроцесів у традиційні виробничі процеси для створення сталого виробничого циклу.

У статті [19] встановлено, що в сучасному суспільстві знизилася важливість грошової вартості матеріалів, які використовуються, у визначенні того, що є коштовним камінням. Завдяки цьому набувають поширення нові естетичні, екологічні, соціальні та символічні цінності. Також у статті представлено аналіз використання альтернативних матеріалів у сучасних прикрасах. Автори дослідили актуальну ситуацію на ринку ювелірних виробів та інших прикрас, і з'ясували, що деякі дизайнери використовують у своїх роботах альтернативні матеріали (наприклад, кераміку, пластик, людське волосся тощо), але вони не так широко розповсюджені.

Важливість використання екологічного каміння досліджує Л.Е. Картьє у статті [10]. У праці проаналізовано низку робіт, що дають уявлення про ринок коштовного каміння та деякі проблеми на етапах видобутку, обробки та реалізації цього каміння. Також розглядаються питання сталого розвитку, оскільки вони стають все більш важливими в індустрії коштовного каміння та ювелірних виробів, особливо у зв'язку з розробленням і впровадженням етичної сертифікації.

МЕТА

Завданням даної роботи є дослідження шляхів і підходів до дизайну сучасних прикрас, аксесуарів і ювелірних виробів за допомогою методу апсайклінгу. Для досягнення поставленої мети вирішено такі завдання: проаналізувати створення екологічних прикрас, аксесуарів і ювелірних виробів сучасними

брендами та дизайнерами, які дотримуються екологічної концепції та відповідального споживання; порівняти досвід вітчизняних і закордонних виробників, що створюють прикраси за допомогою екологічних методів; представити розробку колекції прикрас із використанням техніки апсайклінгу.

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ОБГОВОРЕННЯ

Науковцями доведено, що видобуток золота має негативний вплив на екологію планети, адже це може призвести до руйнування екосистем, а також забруднення навколишнього середовища токсичними хімічними речовинами, як-от ртуть і ціанід. Також варто враховувати й низку соціальних проблем, зокрема й експлуатацію робітників і переміщення місцевих спільнот, що також не мають бути проігнорованими. Зважаючи на все це, зараз усе більше ювелірних брендів звертають увагу на альтернативні методи, як-от апсайклінг, який також називають ремоделюванням, перепрофілюванням і модернізацією прикрас. Завдяки цій технології старі, зламані чи ненашені прикраси, а також відходи виробництва, як-от, наприклад, сміття від електроприладів, мають можливість отримати «друге життя», тобто стати новими прикрасами.

Існує декілька шляхів створення прикрас за допомогою методу апсайклінгу. Перший спосіб – це переробка матеріалу, наприклад старих смартфонів і ноутбуків, адже вони містять коштовні метали, що використовуються у друкованих платах електронних пристроїв. Другий – видозмінення форми, виду виробу, із частковою переплавою металу, тобто стару каблучку чи зламаний ланцюжок можна перетворити на інший ювелірний виріб з урахуванням побажань покупця та модних тенденцій. Усе це допомагає збереженню навколишнього середовища завдяки зменшенню витрат і мінімізації будь-якого шкідливого впливу, пов'язаного з видобутком алмазів, коштовного каміння та дорогоцінних металів, а також утилізацією сміття.

Ювелірні прикраси з перероблених гаджетів створюють британський ювелірний бренд "Lylie" і французька компанія "Courbet". Дизайнерка Еліза Уалтер заснувала бренд "Lylie" у 2017 р. з метою збереження природних ресурсів планети. У своїх роботах дизайнерка гармонійно поєднує давні традиції своєї країни та новітні технології. Засновниця культивувала дух бренду, віддаючи данину романтичному руху, поєднує цікавість до народних казок, розуміння природи та любов до середньовіччя. Прикраси бренду "Lylie" містять у своєму дизайні кельтські та британські

символи, як-от сонце, хрест, дерево життя, вузол, чотирилишник, трікветра/вузол трійці, роза, лев тощо (рис. 1). Матеріалами слугують метали з уживаних телефонів і ноутбуків і штучно вирощене каміння (діаманти, сапфіри, опали, перлини тощо). Також, щоб наголосити на використанні перероблених дорогоцінних металів, Lylie створили спеціальний логотип *Salvaged* у вигляді стилізованого сонця із хрестом, що також є синтезом стародавніх символів [15].

Використання електронних відходів також допомагає залучити більше клієнтів і спрощує пошук інформації щодо походження ювелірних прикрас. Саме цей аспект мав вирішальне значення і для французької компанії "Courbet". Оскільки бренд використовує вирощені в лабораторії діаманти для своїх прикрас, для них важливо, щоб їхнє золото також мало високотехнологічний імідж. «З екологічного погляду перероблене золото – найкращий

варіант, оскільки дві третини золота планети вже видобуто», – коментує Шарлотта Даєн, директор з комунікацій бренду та керівник відділу корпоративної соціальної відповідальності. Завдяки використанню переробленої електроніки в компанії з'явилась можливість запропонувати клієнтам прозорість усього ланцюжка поставок.

Дизайнерам бренду "Courbet" вдалося гармонічно поєднати французьку елегантність, концепцію та назву бренду під час проектування прикрас (рис. 2). Більша частина виробів – це поєднання геометричних форм, а колекція "CÉLESTE" складається із прикрас, що містять логотип бренду, а саме літери "CO", який було вибрано не випадково, адже це не лише перші букви назви бренду, а й скорочена формула вуглекислого газу, за допомогою якого створюють штучні діаманти [15].

Варто зазначити, що екологічні прикраси може дозволити собі будь-хто, адже нині

Рис. 1. Прикраси бренду "Lylie"

Рис. 2. Прикраси бренду "Courbet"

Рис. 3. Прикраси бренду "Ludmilla Unconventional Jewelry"

Рис. 4. Прикраси бренду "Bijoux Upcycled"

Рис. 5. Прикраси бренду "Upcycle With Jing"

Рис. 6. Прикраси бренду "CRASH Jewelry"

Рис. 7. Прикраси бренду "Hepburn & Hughes"

Рис. 8. Прикраси бренду "Octavia Elizabeth"

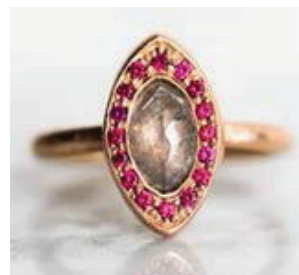

Рис. 9. Прикраси бренду "Vena Amoris"

Рис. 10. Прикраси бренду "KBH Jewels"

Рис. 11. Прикраси бренду "Foundrae"

Рис. 12. Прикраси бренду "Dana Bronfman"

існують ювелірні бренди різної цінової категорії. До доступної цінової категорії можна віднести такі бренди, як Ludmilla Unconventional Jewelry, Bijoux Upcycled, Upcycle With Jing, Crash Jewelry та Hepburn & Hughes, асортимент яких налічує прикраси як доступної, так і середньої цінової категорії [20].

Ludmilla Unconventional Jewelry – це ювелірний бренд дизайнера з Іспанії Людмили Наварро, яка віддає перевагу вінтажному дизайну. Свої прикраси майстриня створює зі старих виробів, які вона знаходить на блошиних ринках, розпродажах та в інших місцях, де можна придбати непотрібні речі. Прикраси даного бренду досить масивні, у дизайні авторка використовує як рослини, так і тваринні мотиви (рис. 3) [6].

Bijoux Upcycled – компанія з Торонто (Канада), яка спеціалізується на виготовленні різноманітних прикрас і аксесуарів. Вони створюють намиста зі зламаних сумок відомих брендів, як-от Louis Vuitton, або браслети з підвісками із сережок Chanel, які не мають пари (рис. 4). Прикраси даного бренду вирізняються своїм мінімалізмом, елегантністю та зручністю в носінні [2].

Нині слово «прикраса» асоціюється в більшості з людей із коштовними металами та камінням, але бренд “Upcycle With Jing” знищує це уявлення, адже засновниця і дизайнер Йінг Уанг із Китаю використовує пластик для створення власних унікальних ювелірних прикрас. Вона майстерно поєднує пластик із пляшок, латунь, нефрит і пластикові намистини замість природних, усі ці матеріали допомагають зменшити шкідливий вплив на навколишнє середовище. Прикраси Upcycle With Jing особливі тим, що мають легку вагу й універсальні моделі, завдяки чому їх можна носити в різних ситуаціях, як у повсякденному житті, так і для урочистих подій. Ці вироби ручної роботи створені з натхнення природою, яку й намагається врятувати дизайнер Йінг Уанг, таким чином віддаючи данину квітам (рис. 5), адже прикраси несуть у собі відображення їх форми та кольору [7].

Нині багато людей використовує автомобілі, це призвело до того, що лише у США кількість транспортних засобів, які досягли кінця свого терміну служби, щороку становить приблизно 12–15 мільйонів. Незважаючи на те, що ці автомобілі вже не придатні для експлуатації, вони все ще можуть бути використані для переробки [21]. Саме таку ідею втілила засновниця бренду “CRASH Jewelry” Christi Schimpke – вона виготовляє стійкі унісексуальні прикраси

з металу автомобілів таких виробничих марок, як *Aston Martin, Porsche, Maserati, Mercedes-Benz, Lamborghini, Audi, Bentley* тощо. Прикраси бренду “CRASH” (рис. 6) кардинально відрізняються від більшості ювелірних виробів, адже з першого погляду неможливо визначити вид виробу – чи це манжета, чи це намисто, які виготовлені вручну з різних частин викинутого автомобіля з оригінальним заводським фарбуванням. Щоб доповнити оригінальний дизайн, майстри бренду використовують нержавіючу сталь з обрамлення коліс Mercedes G Wagon, надаючи йому текстуру з тисненням. Інші зразки включають напівкоштовне каміння або вінтажні компоненти. Також до кожного виробу додається реєстраційна картка CRASH Jewelry, на якій зазначено тип автомобіля та дату виготовлення [3].

Hepburn & Hughes – британський бренд ювелірних прикрас, який створює нові вироби зі старих предметів. Засновниці бренду Зоя та Луїза в інтернеті, на аукціонах і в антикварних магазинах розшукують унікальні вироби, які потім можна перетворити на запонки й інші ювелірні прикраси. У фірмовій лінійці запонки Hepburn & Hughes використовують частини відновленого фюзеляжу Spitfire, фрагменти Берлінської стіни, зламани або пошкоджені пластини з візерунком Clarice Cliff і Minton Willow, а також мідь і дуб із HMS Victory, урятованих під час реставрації. Також вони використовують стародавні скам'янілості та коштовне каміння, знайдені по всьому світу, у поєднанні зі сріблом [5].

Бренди “Octavia Elizabeth” та “Vena Amoris” відносять до екологічних ювелірних компаній середньої цінової категорії, тоді як KBH Jewels, Dana Bronfman і Foundrae Jewelry – до високої цінової категорії. Прикраси бренду “Octavia Elizabeth” (рис. 8) створюють із переробленого золота та коштовного каміння із застосуванням фірмової техніки забивання, що дозволяє створити унікальну патину без втрачання блиску. Бренд розробляє елегантні та практичні прикраси, які перебувають поза часом і будуть слугувати багато років, пропонує широкий вибір прикрас: від золотих сережок до повсякденних браслетів зі шнура й інших матеріалів [17].

Індивідуальний підхід, етика й екологічність – три ключові слова, які характеризують бренд “Vena Amoris”. Це один із найвідоміших брендів перероблених прикрас (рис. 9), який дає друге життя коштовному камінню в каблучках ручної роботи. Натхненням для дизайнерів Vena Amoris є релігійне мистецтво середньовіччя і епохи Відродження,

а виготовлені ними каблучки уособлюють романтичність, богемність і химерність [8].

KBN Jewels – це бренд екологічно чистих ювелірних прикрас із Нью-Йорка, який виготовляє вироби на 100% із переробленого золота, культивованих діамантів і екологічно вирощених перлин Південного моря. KBN Jewels пропонує як прості та мінімалістичні прикраси, так і вишукані вироби з розсипом каміння (рис. 10) [13]. Кожен виріб із колекції Foundrae створений із перероблених діамантів і металів (рис. 11). За словами креативного директора бренду Бет Хатченс, ці прикраси покликані бути сучасною сімейною реліквією. Foundrae наповнює свої проєкти змістом за допомогою символів, наприклад, перероблені золоті єгипетські жуки-скарабеї уособлюють захист, а уроборос означає омолодження [12].

Дана Бронфман – нью-йоркський дизайнер сучасних прикрас, найбільш відома своєю «тихою сміливою» естетикою, з використанням фірмового дизайну «окулус» (рис. 12). Це круглий відкритий простір, який дозволяє проникати природному світлу наскрізь виробу, символізує висвітлення унікальності тих людей, які носять її роботи. Дизайнерка створює прикраси з переробленого 18-каратного золота, стерлінгового срібла, «безконфліктних» діамантів і коштовного каміння, отриманого з етичних джерел. Прикраси мають матове й текстуроване покриття в поєднанні з унікальним грануванням коштовного каміння в їхніх природних кольорах і з використанням техніки кування. Це один із ювелірних брендів, які розповідають візуальні історії за допомогою високоякісних аксесуарів, адже кожен виріб відображає натхнення дизайнера, а саме: різкі кути промислових мостів, саяво зірок на небі, що передані завдяки розсипу діамантів тощо [4].

В Україні також існують бренди та дизайнери прикрас, які створюють екологічні вироби. Одним із таких є Côte & Jeunot, заснований у 2013 р. дизайнеркою Оленою Ястреб, яка через малий вибір екологічних і ексклюзивних ювелірних прикрас була вимушена створити власні. Прикраси Côte & Jeunot (рис. 13) поєднують мінімалізм, виклик і сміливість, характерні національні риси, вони створені за авторськими ескізами з переробленого срібла та золота [16].

Re-beau – це український бренд прикрас, що створюють сережки, брошки й інші прикраси з переробленого пластику (рис. 14). Дизайнери Re-beau використовують пластик із маркуванням № 2 та № 5. Як розповідає засновниця бренду Марія Сорокіна, «це

поліетилен і поліпропілен. З ними досить безпечно працювати під час перероблення та їх безпечно носити на собі. Це ті типи пластику, з якого роблять багаторазовий посуд, який можна ставити в мікрохвильову піч, розігрівати в ньому їжу». З одного флакона з-під шампуню дизайнери виготовляють від 3 до 5 виробів. Першими створеними серійними виробами бренду були сережки-краплі та брошка такої ж форми з переробленого пластику. Крапля символізує невеликі екологічні вчинки, які люди роблять щодня, наприклад, звичка пити каву з термокухля. «Це крапля в морі, і, здавалось би, нічого від цього не зміниться, але кожне море, кожен океан складається з такої краплі, і все залежить від того, яких крапель буде більше, екологічних чи ні», – зазначає дизайнерка Марія Сорокіна [9].

Переосмислення українських прикрас у поєднанні з новітніми технологіями відображає колекція намист і браслетів із переробленого пластику під назвою "Zdyvo" (рис. 15) від українсько-французького бренду "Spogad". Вони створили аксесуари у формі намиста, які можна носити як браслет, прикрасу для шиї, а також вплітати в зачіску. Матеріалом для намистин слугували залишки від сумок, які є основною лінійкою бренду. Ще однією особливістю цієї колекції є те, що кожен намистину було обточено вручну, завдяки чому кожна з них є особливою за формою та кольором. Ця колекція є відображенням філософії бренду, а саме екологічної моди [1].

Зважаючи на актуальність створення екологічних прикрас із використанням техніки апсайклінгу, було розроблено творчу колекцію шийних прикрас "Heritage" (рис. 16). Основним зображувальним мотивом і формотворчим складником став традиційний символ української вишивки – ромб. Вироби мають прямокутну із заокругленням з одного боку форму, яку можна поділити на дві частини: перша – це основа прикраси, а саме коло з ланцюга, а друга – загальна площа, на якій зображено орнамент і яка складається із 25 ланцюжків меншої форми, ніж ланцюг-основа.

У першій моделі (рис. 16-а) орнамент передано завдяки різній товщині ланок, яка зменшується від центра до краю виробу. Друга модель (рис. 16-б) має однаковий розмір ланок у загальній частині, а орнамент зображають каміння круглої форми, які прикріплені до ланцюжків та імітують нитку. Третя модель (рис. 16-в) налічує центральний елемент, а саме камінь із грануванням «принцеса», оточений камінням із грануванням «діамант» і, на відміну від попередньої моделі, каміння

Рис. 13. Прикраси від бренду "Foundrae"

Рис. 14. Прикраси від бренду "Re-beau"

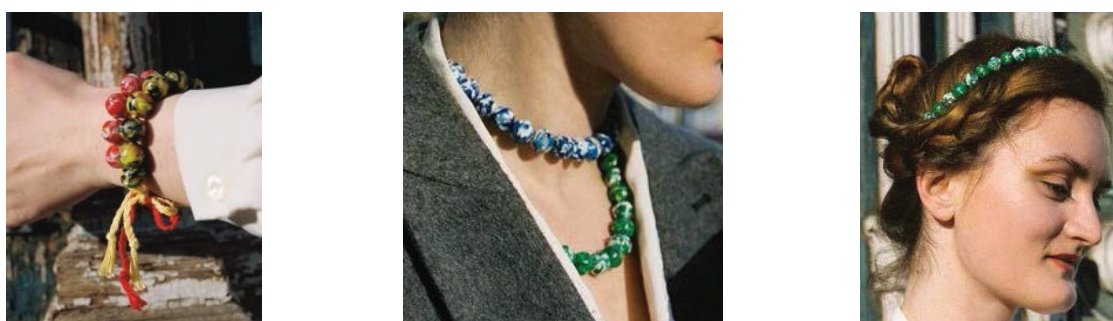
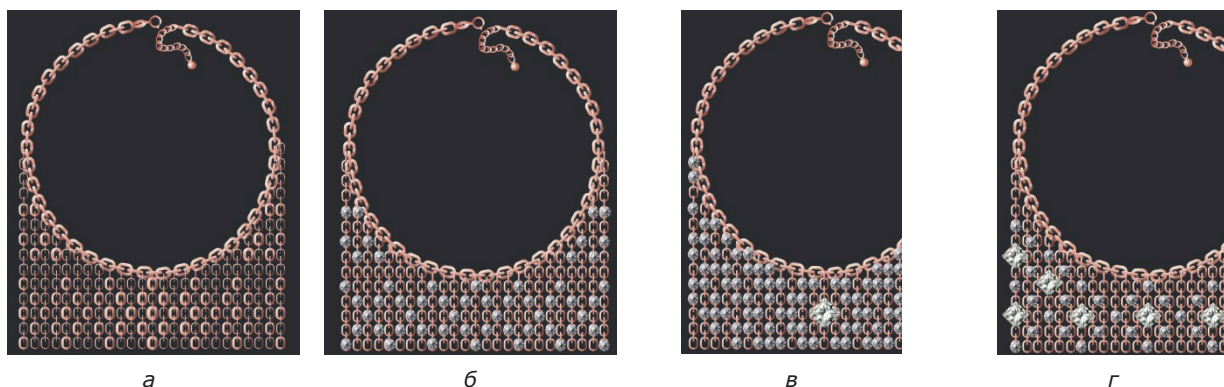

Рис. 15. Колекція прикрас "Zdyvo" від Spogad

Рис. 16. Ескізи авторської колекції шийних прикрас "Heritage":
а – модель 1; б – модель 2; в – модель 3; г – модель 4

імітує полотно, тоді як вільні ланцюжки – нитку, якою вишитий орнамент. У четвертій моделі (рис. 16-г) використано каміння із грануванням «діамант» і каміння із грануванням «принцеса» перевернутої форми, які створюють орнамент завдяки своїй формі та розміщенню. Прикраси створено зі старих або зламаних ювелірних виробів.

ВИСНОВКИ

У статті розглянуто творчість сучасних закордонних і українських брендів прикрас, які дотримуються екологічної концепції та створюють прикраси і ювелірні вироби відповідно до етичних і відповідальних поглядів. Визначено, що основні екологічні підходи у створенні прикрас, аксесуарів і ювелірних виробів із використанням методу апсайклінгу такі: використання лише перероблених дорогоцінних металів і коштовного каміння; вторинне перероблення сміття від електроприладів, побутової техніки, автомобілів тощо; заміна коштовних матеріалів на культивовані діаманти й екологічно вирощені перлини, а також застосування переробленого пластику, природних матеріалів, повторне використання старих виробів, використання нетрадиційних матеріалів і технік виготовлення в дизайні. Висвітлено й охарактеризовано діяльність вітчизняних екологічних брендів прикрас, до яких належать Foundrae, Re-beau, Spogad та інші. На основі методу апсайклінгу запропоновано ескізи авторської колекції шийних прикрас "Heritage".

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Бренд аксесуарів з переробленого пластику "SPOGAD" випустив лінійку прикрас "Zdyvo". *Marie Claire* : вебсайт. URL: https://marieclaire.ua/uk/fashion___uk/brend-aksesuariv-z-pereroblenogo-plastiku-spogad-vipustiv-liniyku-prikas-zdyvo (дата звернення: 05.10.2024).
- [2] Bijoux Upcycled : офіційний сайт бренду. URL: <https://jouecollection.com> (дата звернення: 05.10.2024).
- [3] Crash Jewelry : офіційний сайт бренду. URL: <https://www.crashjewelry.com> (дата звернення: 05.10.2024).
- [4] Dana Bronfman: офіційний сайт бренду. URL: <https://danabronfman.com> (дата звернення: 05.10.2024).
- [5] Hepburn & Hughes : офіційний сайт бренду. URL: <https://hepburnandhughes.com> (дата звернення: 05.10.2024).
- [6] Ludmilla Unconventional Jewelry : офіційний сайт бренду. URL: <https://www.ludmilanavarro.com> (дата звернення: 05.10.2024).
- [7] Upcycle With Jing : офіційний сайт бренду. URL: <https://upcyclewithjing.com> (дата звернення: 05.10.2024).

[8] Vena Amoris : офіційний сайт бренду. URL: <https://venaamorisjewelry.com> (дата звернення: 05.10.2024).

[9] Як українка створює прикраси із переробленого пластику. *БЖ* : вебсайт. URL: <https://bzh.life/ua/mesta-i-veshi/kak-ukrainka-sozdaet-ukrasheniya-iz-pererabotannogo-plastika> (дата звернення: 05.10.2024).

[10] Cartier L.E. Gemstones and Sustainable Development: Perspectives and Trends in Mining, Processing and Trade of Precious Stones. *The Extractive Industries and Society*. 2019. № 6 (4). P. 1013–1016.

[11] Fettolini J.L. Sustainable Jewellery: Principles and Processes for Creating an Ethical Brand. Spain : Promopress, 2018. 176 p.

[12] Foundrae Jewelry. *NET-A-PORTER* : вебсайт. URL: <https://www.net-a-porter.com/en-us/shop/designer/foundrae> (дата звернення: 05.10.2024).

[13] KBH. *MAISON DE MODE* : вебсайт. URL: <https://maison-de-mode.com/collections/vendor-kbh> (дата звернення: 05.10.2024).

[14] Liu L., Ramakrishna S. An introduction to circular economy. Germany : Springer, 2021. 631 p.

[15] Meet the brands Creating Jewellery from our old smartphones and laptops. *Vogue* : вебсайт. URL: <https://www.vogue.co.uk/fashion/article/e-waste-jewellery> (дата звернення: 13.10.2024).

[16] NEZALEZHNI: ТОП-6 українських ювелірних брендів, про які треба знати. *BrandStory* : вебсайт. URL: <https://brandstory.com.ua/rejtingi/nezalezni-top-6-ukrains-kih-uvelirnih-brendiv-pro-aki-treba-znati> (дата звернення: 13.10.2024).

[17] Octavia Elizabeth. *NET-A-PORTER* : вебсайт. URL: <https://www.net-a-porter.com/en-us/shop/designer/octavia-elizabeth> (дата звернення: 05.10.2024).

[18] Peterson L. Upcycled Jewelry: Bags, Belts, and more. United Kingdom: CICO Books, 2014. 128 p.

[19] Takamitsu H.T., Menezes M.D.S. The Use of Alternative Materials in Contemporary Jewelry. *Conference CIMODE – 2° : Congresso Internazionale di Moda e Design Home*, November 2014. Milano, 2014. P. 1–9.

[20] Upcycled Jewelry Brands Taking Upcycling Uptown. *Eluxe Magazine* : вебсайт. URL: <https://eluxemagazine.com/fashion/upcycled-jewelry-brands/> (дата звернення: 13.10.2024).

[21] Vehicle recycling. *Wikipedia* : вебсайт. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Vehicle_recycling (дата звернення: 09.10.2024).

[22] Vyas P.K., Vyas N. Developing a Line of Sustainable Seashell Jewellery and Proposing a Manufacturing Loop to Improve Upon Traditional Processes. *Proceedings of the Conference Industry 4.0 and Advanced Manufacturing, July 24, 2022*. Germany, 2022. P. 449–458.

REFERENCES

- [1] Бренд аксесуарів з переробленого пластику SPOGAD випустив лінійку прикрас Zdyvo [Recycled plastic accessories brand SPOGAD has released a line of Zdyvo jewelry]. *Marie Claire*: website. Retrieved from: https://marieclaire.ua/uk/fashion___uk/brend-aksesuariv-z-pereroblenogo-plastiku-spogad-vipustiv

linijku-prikas-zdyvo (last accessed: 05.10.2024) [in Ukrainian].

[2] Ofitsiinyi websait [Official website] Bijoux Upcycled. Retrieved from: <https://jouecollection.com> (last accessed: 05.10.2024) [in English].

[3] Ofitsiinyi websait [Official website] Crash Jewelry. Retrieved from: <https://www.crashjewelry.com> (last accessed: 05.10.2024) [in English].

[4] Ofitsiinyi websait [Official website] Dana Bronfman. Retrieved from: <https://danabronfman.com> (last accessed: 05.10.2024) [in English].

[5] Ofitsiinyi websait [Official website] Hepburn & Hughes. Retrieved from: <https://hepburnandhughes.com> (last accessed: 05.10.2024) [in English].

[6] Ofitsiinyi websait [Official website] Ludmilla Unconventional Jewelry. Retrieved from: <https://www.ludmilanavarro.com> (last accessed: 05.10.2024) [in English].

[7] Ofitsiinyi websait [Official website] Upcycle With Jing. Retrieved from: <https://upcyclewithjing.com> (last accessed: 05.10.2024) [in English].

[8] Ofitsiinyi websait [Official website] Vena Amoris. Retrieved from: <https://venaamorisjewelry.com> (last accessed: 05.10.2024) [in English].

[9] Iak ukrainka stvoriuie prykrasy iz pereroblenoho plastyku [How a Ukrainian woman creates jewelry from recycled plastic] BG: website. Retrieved from: <https://bzh.life/ua/mesta-i-veshi/kak-ukrainka-sozdaet-ukrasheniya-iz-pererabotannogo-plastika> (last accessed: 05.10.2024) [in Ukrainian].

[10] Cartier, L.E. (2019). Gemstones and sustainable development: Perspectives and trends in mining, processing and trade of precious stones. *The Extractive Industries and Society*, 6 (4), 1013–1016 [in English].

[11] Fettelini, J.L. (2018). *Sustainable Jewellery: Principles and Processes for Creating an Ethical Brand Paperback*. Spain: Promopress [in English].

[12] Foundrae Jewelry. NET-A-PORTER: website. Retrieved from: <https://www.net-a-porter.com/en-us/shop/designer/foundrae> (last accessed: 05.10.2024) [in English].

[13] KBH. MAISON DE MODE: website. Retrieved from: <https://maison-de-mode.com/collections/vendor-kbh> (last accessed: 05.10.2024) [in English].

[14] Liu, L., & Ramakrishna, S. (2021). An Introduction to Circular Economy. Germany: Springer [in English].

[15] Meet The Brands Creating Jewellery from Our Old Smartphones and Laptops. Vogue: website. Retrieved from: <https://www.vogue.co.uk/fashion/article/e-waste-jewellery> (last accessed: 13.10.2024) [in English].

[16] NEZALEZHNI: TOP-6 ukrainskykh yuvelirnykh brendiv, pro yaki treba znaty. BrandStory: website. Retrieved from: <https://brandstory.com.ua/rejtingi/nezalezni-top-6-ukrains-kih-yuvelirnih-brendiv-pro-aki-treba-znati> (last accessed: 13.10.2024) [in Ukrainian].

[17] Octavia Elizabeth. NET-A-PORTER: website. Retrieved from: <https://www.net-a-porter.com/en-us/shop/designer/octavia-elizabeth> (last accessed: 05.10.2024) [in English].

[18] Peterson, L. (2014). Upcycled Jewelry: Bags, Belts, and more. United Kingdom: CICO Books [in English].

[19] Takamitsu, H.T., & Menezes, M.D.S. (2014). The Use of Alternative Materials in Contemporary Jewelry. *Conference CIMODE – 2°: Congresso Internazionale di Moda e Design Home* (November 2014) Milano, 1–9 [in English].

[20] Upcycled Jewelry Brands Taking Upcycling Uptown. Eluxe Magazine: website. Retrieved from: <https://eluxemagazine.com/fashion/upcycled-jewelry-brands/> (last accessed: 13.10.2024) [in English].

[21] Vehicle recycling. Wikipedia: website. Retrieved from: https://en.wikipedia.org/wiki/Vehicle_recycling (last accessed: 09.10.2024) [in English].

[22] Vyas, P.K., & Vyas, N. (2022). Developing a Line of Sustainable Seashell Jewellery and Proposing a Manufacturing Loop to Improve Upon Traditional Processes. *Proceedings of the Conference Industry 4.0 and Advanced Manufacturing* (July 24, 2022), Germany, 449–458 [in English].

ABSTRACT

Gerasymenko O., Prykhodko-Kononenko I., Krotova T., Yezhova O., Chubotina I., Chetveryk A. Design of jewelry and accessories from different materials: ecological aspect

Purpose – to analyze the creativity of modern ecological brands of jewelry, accessories and jewelry, as well as to identify the main approaches to environmental friendliness in the design of jewelry, accessories and jewelry.

Methodology. An analytical method was applied, visual-analytical, system-structural and comparative analysis were used.

Results. An analysis of literary sources related to the manufacture of environmentally safe jewelry and jewelry was carried out. Modern methods and approaches in the creation of ecological jewelry are described. The creativity of modern domestic and foreign brands that create ecological jewelry is considered and characterized. It is determined that the number of Ukrainian manufacturers of ecological jewelry is significantly smaller compared to foreign manufacturers. Based on the analysis of products of existing brands that create ecological jewelry, the main aspects of

environmental friendliness were identified: the use of recycled precious metals, recycling of waste from electrical appliances, reuse of precious stones, alternative materials in modern jewelry, namely, plastic, cultured diamonds and ecologically grown pearls, recycling of old things, etc. All this helps to preserve the environment by reducing costs and minimizing any harmful effects associated with the extraction of diamonds, precious stones and precious metals, as well as waste disposal.

Scientific novelty. The connection of artistic elements in the design of jewelry with the ecological philosophy of brands was identified and analyzed. Modern ecological jewelry created by domestic and foreign masters has been introduced into scientific circulation.

Practical relevance. The materials of this study can be used in the development of ecological jewelry, and they can also be a practical basis for the training of jewelry and jewelry designers. Based on the research conducted, a collection of jewelry was developed using the upcycling technique.

Keywords: design, upcycling, jewelry, decoration, object design, environmental friendliness, ecological materials, metal, silver, gold, precious and semi-precious stones, plastic, jade, brand, accessory, souvenir, national culture, national symbolism, material recycling, reuse, collection.

AUTHOR'S NOTE:

Gerasymenko Olena, PhD, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Art and Fashion Design, Kyiv National University of Technologies Design, Kyiv, Ukraine, e-mail: gerasymenko.od@knutd.edu.ua, orcid: 000-0001-8566-7215, Scopus: 57474366800.

Prykhodko-Kononenko Iryna, Candidate of Technical Sciences, Associate Professor, Doctoral Student at the Department of Fashion and Style, Kyiv National University of Technologies Design, Kyiv, Ukraine, e-mail: IrinPrioryLD@gmail.com, orcid: 0000-0002-7687-9336.

Krotova Tetyana, Doctor of Study of Art, Professor, Professor at the Department of Art and Fashion Design, Kyiv National University of Technologies Design, Kyiv, Ukraine, e-mail: krotova_t@ukr.net, orcid: 0000-0003-2282-0029, Scopus: 57221108035.

Yezhova Olga, Doctor of Pedagogical Sciences, Candidate of Technical Sciences, Professor, Professor at the Department of Art and Fashion Design, Kyiv National University of Technologies Design, Kyiv, Ukraine, e-mail: oyezkhova70@gmail.com, orcid: 0000-0002-5920-1611, Scopus: 57200291293.

Chubotina Iryna, PhD, Senior Lecturer at the Department of Art and Fashion Design, Kyiv National University of Technologies Design, Kyiv, Ukraine, e-mail: chubotina.im@knutd.edu.ua, orcid: 0000-0001-8436-0086.

Chetveryk Anastasiia, Master Student at the Department of Art and Fashion Design, Kyiv National University of Technologies Design, Kyiv, Ukraine, e-mail: nastena.chetverik.02@gmail.com, orcid: 0000-0003-4241-1636.

Стаття подана до редакції 24.02.2025 р.